

แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้สถานการณ์ COVID 19

Guidelines for Developing Student Learning in the 21st Century Under the COVID-19 Situation

พระมหาบัณฑิต ปณฺธิตเมธี¹ สมศักดิ์ บุญปุ² และพีรวัฒน์ ชัยสุข³
Bundit Pundhitamethee, Somsak Boonpoo and Peravat Chaisuk

Received: November 08, 2021

Revised: December 28, 2021

Accepted: January 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ กล่าวถึงกันมาอย่างมากมายในวงการการศึกษาสมัยใหม่และปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศต่างก็มีความ มุ่งมั่นและพยายามยกระดับการศึกษามหาวิทยาลัยให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองกับวิถีการพัฒนาของโลกที่เปลี่ยนไปในปัจจุบันและในอนาคตและเป็น การศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นนิสิตนักศึกษาเป็นสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิต นักศึกษาสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ตามความสนใจ ความสามารถและความถนัดของ นิสิตนักศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดและการทำงานแบบร่วมมือ รวมถึงใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี เพื่อให้ นิสิตนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แยกแยะข้อมูลที่เหมาะสม สามารถนำ องค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทของครูอาจารย์ผู้สอน จากการเป็นผู้สอนและป้อนความรู้ ให้กลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อทำ หน้าที่ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมได้ด้วยตัวเอง โดยใช้การจัดการจัดการ ส่งเสริมการเรียนรู้และการวัดผลที่หลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน แต่ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สถาบันการศึกษาต่าง จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทุกสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับการเรียนการสอนเป็น ทางออนไลน์ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสต่อไป

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: bundit.cha@mcu.ac.th, Tel. 062-7456856

คำสำคัญ: การพัฒนา, การเรียนรู้, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic article aimed to study student learning and develop student learning styles in the 21st century. It was found that 21st century education is something that has been discussed a lot in modern education circles and today. Many countries are committed and endeavoring to upgrade university education in compliance with education in the 21st century in order to respond to the way of development of the world that is changing now and in the future. It is an education that focuses on learning management with an emphasis on students, promotes and supports students to create new bodies of knowledge and innovations according to their interests, abilities and aptitudes by using a thought process and collaborative work including taking advantage of technology for students to interact and participate in learning, distinguish the appropriate information and to be able to apply the knowledge gained in concrete applications, namely changing the role of teachers and teachers from being an instructor and inputting knowledge to become a facilitator in learning management to serve to encourage students to create a body of knowledge and innovation by themselves by using various activities to promote learning and measuring in accordance with the potential of each student. During the epidemic situation of the coronavirus disease (COVID-19), educational institutions refrain from teaching classroom teaching. All educational institutions therefore need to adapt their teaching to online to prevent further spread of the virus.

Keywords: Development, Learning, 21st Century

บทนำ

การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่ยกระดับความคิด สติปัญญา และการแสดงออกที่เป็นกำลังคนระดับสูงให้กับประเทศ ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องการเพิ่มศักยภาพ เพิ่มพูนความรู้ และยกระดับมาตรฐานของตนเองให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาการ และวิชาชีพ การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา จะโฟกัสแค่การปรับหลักสูตรให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติเพิ่มขึ้น หรือเพิ่มศักยภาพให้บุคลากรผู้สอนเพียงแค่นี้คงไม่พอแล้ว เพราะการศึกษาไทยในยุคที่การพัฒนาอุตสาหกรรมเดินทางไปแบบไม่หยุดพร้อมกับปัจจัยเสริมด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีล้ำหน้าที่มีพลวัตเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มี

ประสิทธิภาพแตกต่าง สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยและสภาวะของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (อดุลย์ วิริยะเวชกุล, 2542) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) หรือโรคโควิด-19 นับว่าเป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นบนโลกสร้างความสูญเสียให้ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย จากที่มีการแพร่กระจายไปเกือบทุกประเทศทั่วโลกทำให้มีผู้ติดเชื้อจำนวนมากและเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นระบบสาธารณสุขในประเทศต่าง ๆ เกิดสภาวะที่ไม่สามารถรองรับผู้ป่วยทั้งหมดได้ จึงพบผู้ที่ติดเชื้อและเสียชีวิตจำนวนมาก ซึ่งนอกจากคร่าชีวิตของประชากรโลกจำนวนมากแล้วยังส่งผลกระทบต่อการค้าทางชีวิตของทุกคนและสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจจำนวนมากมหาศาลรวมถึงส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ทั้งนี้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อบุคลากรนิสิต นักศึกษา นิสิตนักศึกษา ประชาชน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของหน่วยงานและสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด อว. จึงได้ประกาศให้สถาบันการศึกษางดจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรค COVID-19 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2563 ส่วนหนึ่งของมาตรการดังกล่าวคือพิจารณาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ เช่นเดียวกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 เรื่อง ให้สถานศึกษาในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 เป็นต้นไป โดยให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนด้วยการไม่ต้องเข้าชั้นเรียน ปรับการเรียนการสอนเป็นทางออนไลน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) จากผลกระทบดังกล่าวทุกสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับการเรียนการสอนเป็นทางออนไลน์ อย่างไรก็ตามยังคงคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ COVID-19 จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการมีการปรับการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาต่างตื่นตัวกับการเรียนผ่านสื่อออนไลน์เป็นอย่างมาก ซึ่งการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์เป็นการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมาพบกัน สามารถสอนได้ทุกที่ทุกเวลา ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และมัลติมีเดียอื่น ๆ จะถูกส่งไปยังนิสิตนักศึกษาผ่าน Web Browser นิสิตนักศึกษาทุกคนในชั้นเรียนและผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้

อย่างไรก็ตามนิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ เพราะไม่มีใครสามารถควบคุมดูแลนิสิตนักศึกษาได้อย่างใกล้ชิด ระบบที่นิยมใช้ในการสอนผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ ภาพนิ่ง ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว ภาพสามมิติ อีเลิร์นนิ่ง เป็นต้น มีการสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นผ่านทางระบบ Zoom, Google Classroom, Google meet, Microsoft Team, Google Hangouts เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้สามารถโหลดใช้ได้ เหมาะกับการเรียนผ่านสื่อออนไลน์เป็นอย่างมาก (รัชดากร พลภักดี, 2563) จากที่กล่าวมากระบวนการเรียนการสอนได้ปรับเปลี่ยนจากการเรียนในชั้นเรียนจึงมีการปรับการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้เทคโนโลยี ซึ่งกระบวนการนี้ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย เช่น

ข้อดี เช่น

1. นิสิตนักศึกษาเข้าเรียนเกือบ 100% ทุกคาบ เพราะการเรียนในชั้นเรียนปกติ มักจะพบปัญหา นิสิตนักศึกษาขาดเรียนหรือโดดเรียน สารพัดข้ออ้างจริงเท็จบ้างก็มี แต่พอเรียนออนไลน์ แม้วัยไม่หนักหนาสาหัสก็ยังสามารถเปิดอินเทอร์เน็ตโปรแกรมเข้าเรียนได้
2. เข้าเรียนตรงเวลามากขึ้น เพราะไม่ต้องเดินทาง ไม่มีความเสี่ยงเรื่องปัญหาจราจร พอถึงเวลาใครที่ยังไม่ log in เข้ามาก็โทรถามไถ่ตามตัวได้ว่า นิสิตนักศึกษามีปัญหาอะไร
3. เรียนไปด้วย ช่วยงานที่บ้านไปด้วยก็ได้ หรือดูแลผู้ปกครองพ่อแม่ ที่อาจจะป่วย อยู่ที่บ้านด้วย
4. ลดภาระค่าใช้จ่าย ไม่ต้องเช่าหอพัก ไม่ต้องเดินทาง
5. กลับมาเรียนซ้ำ เรียนชดเชยได้ เพราะทุกโปรแกรมออนไลน์สามารถบันทึก ระหว่างเรียนไว้ได้ เรียนแล้วไม่เข้าใจสามารถกดย้อนกลับมาดูได้ คนที่ขาดเรียนก็มาเรียนย้อนหลัง ได้
6. อยู่ที่ไหนก็เรียนได้ ขอให้มียินเทอร์เน็ต ช่วงไวรัส Covid-19 แพร่ระบาด นิสิต นักศึกษาบางคนไปเป็น อาสาสมัครช่วยชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นนักวิจัย เก็บข้อมูล มาเสนอให้เพื่อนร่วมห้องได้ทราบข้อมูล ถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน
7. กล้าและมั่นใจได้ การแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เพราะไม่ต้องแสดงตัวตน อากัปกิริยาหน้าชั้นเรียนหรือในห้องเรียน ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนทั้งหมด
8. เชิญแขกหรือวิทยากรได้ง่ายและมีคุณภาพขึ้น เพราะเมื่อเป็นมนุษย์โซเชียล ก็ตอบรับคำเชิญง่ายแค่ log in เข้าโปรแกรม ก็ทำหน้าที่เป็นวิทยากรได้เลย ไม่ต้องจ่ายค่าวิทยากร หรือเสียเวลาเดินทางมาห้องเรียนด้วยซ้ำ
9. การสนับสนุนระหว่างเรียนคล่องตัว ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นมา เช่น การเปิด slide PowerPoint, YouTube ฯลฯ ประกอบการบรรยายทำได้ตลอดเวลา
10. บางวิชาผู้ปกครองขอนั่งเรียน นั่งฟังไปด้วย เป็น home school อีกรูปแบบ หนึ่ง นิสิตนักศึกษาบางคนขออนุญาตให้ผู้ปกครองเข้าร่วมฟังด้วย ถือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อีก รูปแบบหนึ่ง

ส่วนข้อเสีย เช่น

1. ต้องเข้มงวด เช่น ต้องเปิดกล้องสด ๆ ตลอดเวลา เพราะอาจมีบ้างที่ นิสิต นักศึกษาปิดกล้อง โขว์รูปนิ่งแล้วหนีไปทำอย่างอื่นหรือไม่ตั้งใจเรียน
2. การพัฒนาความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยตรง กับอาจารย์และเพื่อน ๆ นิสิตนักศึกษาทำได้ยากกว่า
3. อาจต้องจ่ายค่าซอฟต์แวร์ที่อัปเดตเพื่อเข้าถึงโปรแกรมออนไลน์หรือจ่ายเงินเพิ่ม เพื่ออัปเดตเป็นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง หรือต้องพัฒนาทักษะในการใช้แต่ละโปรแกรมตลอดเวลา (Technology Skills)

4. ตรวจสอบความสงสัยและความเข้าใจของนิสิตนักศึกษาอาจทำได้ยากกว่า เพราะในห้องเรียนสามารถตรวจสอบได้ละเอียดกว่าใครทำหน้าที่นิ่ง สงสัย หรืออยากถามแต่ไม่กล้าถาม

5. การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ในห้องเรียนปกติทำได้ดีกว่า กระตุ้นได้ดีกว่า เพราะเป็นการเผชิญหน้ากันทำให้เห็นสภาพความพร้อมหรือไม่พร้อมของนิสิตนักศึกษาแต่ละคนได้ละเอียดกว่า

ข้อดีและข้อเสียอาจจะมีมากกว่าที่กล่าวมา ซึ่งมาจากประสบการณ์โดยตรงเฉพาะตัว อย่างไรก็ตามที่พูดแล้วเราไม่ควรเลือกแบบใดแบบหนึ่ง ระหว่างการเรียน (Online Learning) กับการเรียนแบบปกติ (Usual Instruction) แต่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการมาเรียนที่มหาวิทยาลัย เพราะได้เจอเพื่อน ได้เจออาจารย์ และได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

ปัจจัยผลกระทบต่อการศึกษาของนิสิตนักศึกษา

ในสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาหลาย ๆ ด้านที่กำลังส่งผลให้การศึกษาของนิสิตนักศึกษามีศักยภาพของผลการเรียนรู้น้อยลง สภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนิสิตนักศึกษาในขณะนี้ มีประเด็นหลัก ๆ ซึ่งสามารถกล่าวได้ดังนี้

1. ผลกระทบด้านวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 (Covid-19)

ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการศึกษาพร้อมกับวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปัญหาวิกฤตการณ์การศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมีแนวโน้มว่าจะแก้ไขยากและใช้ระยะเวลานาน ดังนั้นโอกาสที่นิสิตนักศึกษาจะเข้าถึงคุณภาพการศึกษาจึงแตกต่างกันอย่างมากในช่วงการล็อกดาวน์ เพราะการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 นอกจากปัญหาวิกฤตการณ์คุณภาพการศึกษาแล้ว สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากขณะนี้ คือ การปิดสถานศึกษา นิสิตนักศึกษาเกือบทั้งหมดเรียนหนังสืออยู่ที่วัดหรือบ้านเนื่องจากมีการ “ล็อกดาวน์” และการติดเชื้อไวรัสมีจำนวนสูงขึ้นเรื่อยไม่มีทีท่าว่าจะลดลง ถึงกระนั้นทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ การศึกษาทางไกล และการศึกษาที่นิสิตนักศึกษาต้องถูกกักตัวอยู่ที่วัดหรือบ้าน การเรียนออนไลน์คือสิ่งที่จำเป็นแต่มีข้อจำกัด เพราะการระบาดของโควิด-19 ระลอกนี้ นับว่ารุนแรงกว่าที่ผ่านมา และคาดว่าน่าจะใช้ระยะเวลาเวลานานกว่าที่สถานการณ์จะคลี่คลายลง ทำให้การกลับมาเรียนที่ห้องเรียน จึงยังมีความไม่แน่นอนสูง การเรียนออนไลน์ จึงเป็นช่องทางเลือกที่จำเป็นในภาวะเช่นนี้ไปอีกระยะหนึ่ง จนกว่าสถานการณ์จะปลอดภัยสำหรับนิสิตนักศึกษาที่จะกลับไปมหาวิทยาลัยอีกครั้ง (สยามรัฐออนไลน์, 2564) ผลกระทบจาก COVID-19 ทำให้ห้องเรียนส่วนใหญ่ต้องถูกปิด แม้จะเปลี่ยนมาทำการเรียนการสอนแบบออนไลน์แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการเรียนในห้องเรียนได้ ทำให้นิสิตนักศึกษามีปัญหาทั้งการเรียนที่ต้องหยุดชะงัก ไปจนถึงความไม่พร้อมของผู้ปกครอง การขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สุดท้ายทำให้เกิดความเครียดทั้งนิสิตนักศึกษาและครูอาจารย์

2. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจอาจเป็นแนวโน้มเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นอกจากนี้ผลกระทบด้านการเรียน COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ยิ่งนิสิตนักศึกษาทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีฐานะค่อนข้างยากจนยิ่งได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างมาก ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์และครอบครัวของนิสิตนักศึกษาที่ผู้ปกครองตกงานเป็นผู้ที่มีรายได้ลดน้อยลงหรือมีภาระพึ่งพิงมากขึ้น ล้วนกระทบต่อการเรียนของนิสิตนักศึกษามากขึ้นเช่นกัน อุปสรรคสำคัญในการเรียนออนไลน์คือ ความไม่พร้อมในอุปกรณ์การเรียน โดยผู้ปกครองผู้ที่มีรายได้น้อยจะเผชิญกับข้อจำกัดที่สูงกว่าเมื่อบุตรหลานต้องเรียนออนไลน์ และทำให้แนวโน้มของความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนรวยมีมากขึ้น เพราะอาจจะทำให้นิสิตนักศึกษาต้องขาดเรียนมากขึ้นหรือครอบครัวมีรายจ่ายเพื่ออุดหนุนการเรียนน้อยลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ในส่วนของมหาวิทยาลัยเองก็ประสบปัญหารายได้ลดลงทำให้ต้องปิดตัวหรือชะลอการเปิดหลักสูตรเอาไว้ก่อน หรือยกเลิกการรับนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตในบางสาขา นับเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

แต่อย่างไรก็ตามโดยรวมเราได้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงไปของการศึกษาจากระบบ Conventional Education System ไปสู่ทางเลือกและการปรับตัวใหม่ ๆ ทำให้ได้เห็นความจริง ๆ แล้ววงการศึกษสามารถปรับตัวพลิกแพลงได้ในการเดินทางไปสู่เป้าหมาย ผู้ที่ได้รับผลกระทบส่วนมาก คือ นิสิตนักศึกษาทั้งจากปัญหาทางการเข้าถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ เรายังได้เห็นสถานการณ์วิกฤติด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาการเรียนรู้อันในช่วงสถานการณ์โควิด ที่เกิดกับประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ มีเทคโนโลยีที่สูง หากแต่ขาดนโยบายการสนับสนุนทางสังคม (Social Safety Net) ที่ดีพอ เป็นบทเรียนว่าระบบของการสนับสนุนทางสังคมด้านการศึกษาและความมุ่งมั่นของภาครัฐและความร่วมมือจากภาคประชาสังคมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เราควรคาดหวังที่จะไปให้ถึงถ้าหากสังคมไทยต้องการไปให้ถึงความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

ในช่วงที่ผ่านมาคือการทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนการสอนทางไกลเป็นจำนวนมาก หลายอย่างเห็นว่ามีการทำได้ดี หรือมีครูอาจารย์ที่สามารถทำได้ ได้คิดค้นวิธีการที่ดี ๆ หลายอย่างทำให้รู้ว่าการศึกษาไม่ใช่เกิดขึ้นได้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่เมื่อสถานการณ์จำเป็นก็สามารถเกิดได้ทุกที่ ทั้งทางออนไลน์ หรือทางออฟไลน์ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ท่ามกลางสถานการณ์ “COVID-19” อย่างเต็มรูปแบบมากขึ้น

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรง การศึกษาต้องคำนึงถึงประเด็นนี้และเตรียมคนให้เผชิญกับสภาพนั้น และยิ่งกว่าที่ต้องทำแบบนั้นคือ ต้องทำการเข้าไปเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงเอง การเรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นการเรียนที่ได้ทักษะ ทำได้ปฏิบัติได้ มีความรู้เพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอจะต้องสามารถพัฒนาได้อย่างรอบด้าน ในยุคนี้ความรู้ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น เพราะจะมีความรู้ใหม่ ๆ ที่จริงกว่าเดิม และในปัจจุบันสถานที่เรียนที่สำคัญที่สุดไม่ใช่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยแต่เป็นสถานที่ทำงาน การเรียนในศตวรรษที่ 21 คือ เรียนให้ได้ทั้งความรู้ ทักษะ เรียน

ให้ได้อุปนิสัย คือ เป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจคนอื่น ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ สื่อสารเป็น การเรียนต้องเรียนให้รู้จริง (Mastery Learning) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเป้าหมายในการเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนที่ไม่ใช่แค่ความรู้ แต่ต้องเรียนหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกัน เรียนหลายด้านมองได้หลายแบบ ตามนี้เป็นวิธิมองตามแบบ Chickering's Seven Vectors เวลาที่นิสิต นักศึกษานิสิตนักศึกษาครูอาจารย์ผู้สอนต้องหาทางพัฒนาให้เกิดการพัฒนาการ 7 ด้าน คือ 1) สมรรถนะ (Competence) 2) ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) 3) จัดการอารมณ์ (Emotion Management) 4) อัตลักษณ์ (Identity) 5) ความมั่นคงต่อคุณธรรม (Integrity) 6) เป็นตัวของตัวเองและร่วมกับผู้อื่น (Autonomy & Interdependent) 7) เป้าหมายในชีวิต (Purpose) (วิจารณ์ พานิช, 2558)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาเสียก่อนเพราะรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมจะไม่สามารถตอบสนองต่อการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ได้ โดยจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลลัพธ์ที่เกิดต่อนิสิตนักศึกษา (Student Outcomes) การเรียนการสอนต้องถือว่านิสิตนักศึกษามีความสำคัญที่สุดโดยมุ่งพัฒนานิสิต นักศึกษาทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา จิตวิญญาณจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี วิธีการจัดการศึกษาต้องประกอบด้วย 2 ระบบ คือ 1) ระบบการศึกษาในรูปแบบ และ 2) ระบบ การศึกษานอกรูปแบบ สำหรับแบบการเรียนรู้อาจมีความหลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบห้องเรียน (Classroom-Based Learning) แบบบ้านเรียน (Home-Based Learning) แบบทางไกล (Distance Learning) แบบอ้อยาศัย (Informal Learning) และแบบทางเลือก (Alternative Learning) (ชมรมสภาปฏิรูปการศึกษาไทย, 2564)

ในศตวรรษที่ 21 ครูอาจารย์ผู้สอนต้องมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม โดยให้นิสิตนักศึกษาออกไปหาคำตอบ ไม่ใช่บอกคำตอบและมานั่งท่องจำเหมือนที่ผ่านมา โดยครูอาจจะต้องมีตัวช่วยนั่นคือคู่มือการสอน คู่มือครูในศตวรรษที่ 21 ควรจะเป็นคู่มือที่ช่วยแนะแนวทางการสอนที่เหมาะสม เช่น ในคู่มืออาจจะช่วยบอกครูอาจารย์ได้ว่า แหล่งเรียนรู้ในจังหวัดมีอะไรบ้าง เพื่อที่ครูอาจารย์จะได้คิดวิธีที่จะบอกให้นิสิตนักศึกษาออกไปหาคำตอบ นิสิตนักศึกษา 10 คนจะได้ คำตอบมา 10 คำตอบ ครูอาจารย์ผู้สอนสามารถให้นิสิตนักศึกษาทุกคนมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน เพื่อสรุปเป็นคำตอบที่เห็นร่วมกันและเป็นคำตอบของเขาเอง วิธีการสอนในลักษณะนี้นอกจากจะ ช่วยส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้ทักษะการเรียนรู้ ยังทำให้นิสิตนักศึกษามีประสบการณ์เกิดเป็น ทักษะชีวิต (Life Skill) ซึ่งการมีทักษะชีวิตที่ดีจะช่วยให้นิสิตนักศึกษารู้จักที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2555)

การศึกษาในยุคปัจจุบันแปรเปลี่ยนไปจากเดิม ด้วยองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีที่ พัฒนาขึ้น พฤติกรรมของมนุษย์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามเวลา ทฤษฎีการศึกษาแบบเดิมอาจใช้ไม่ได้ผล ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาอยู่ที่ไหน หากมองกันที่การประสบความสำเร็จของบุคคล มิใช่แค่เพียงผล การสอบ รูปแบบการเรียนรู้อาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อยุคสมัยสำหรับโลกใน ศตวรรษที่ 21 นอกจากความรู้ในสาระวิชาหลักที่นิสิตนักศึกษาควรจะได้รับถ่ายทอด นิสิต

นักศึกษาควรจะได้รู้แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, 2564)

1. ความรู้เกี่ยวกับโลก
2. ความด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ
3. ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี
4. ความรู้ด้านสุขภาพ และ
5. ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้บัณฑิตศึกษายังควรได้รับการปลูกฝังทักษะสำคัญ 3 เรื่อง คือ

1. ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ซึ่งประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง (Initiative and Self - Direction) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Self and Cross - Cultural Skills) การเป็นผู้สร้างหรือผลิตและความรับผิดชอบเชื่อถือได้ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

2. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Critical Thinking) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Creative) การสื่อสาร (Communication) และความร่วมมือ (Collaboration)

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) คือ การใช้และประเมินสารสนเทศได้อย่างเท่าทัน วิเคราะห์และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีโครงสร้างพื้นฐาน 4 ด้าน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ

- ด้านที่ 1 มาตรฐานและการประเมิน (Standards and Assessments)
- ด้านที่ 2 หลักสูตรและการเรียนการสอน (Curriculum and Instruction)
- ด้านที่ 3 การพัฒนาครูอาจารย์ (Professional Development)
- ด้านที่ 4 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ (Learning Environments)

ทักษะสำคัญสำหรับคนยุคศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวจะเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพราะการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมไม่สามารถใช้การสอนแบบเดิม ๆ ที่เน้นการถ่ายทอดจากครูอาจารย์ผู้สอนได้อีกต่อไป ดังนั้นการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับทุกภาคส่วน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ และการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จะสำเร็จได้ก็ต้องด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับความท้าทายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การเรียนการสอนแบบนิสิตนักศึกษาเป็นสำคัญ

หัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่สำคัญก็คือตัวของนิสิตนักศึกษาที่เป็นปัจเจกบุคคล นิสิตนักศึกษาไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุสงฆ์ สามเณร หรือผู้หญิงและผู้ชายย่อมมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง การถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้ต้องเข้าใจในความเป็นปัจเจกบุคคลด้วย ดังนั้นการเรียนการสอนในเนื้อหาหรือการฝึกทักษะ เพื่อการได้มาซึ่งความรู้ที่นิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องกำหนดเรื่องที่จะเรียนและวัตถุประสงค์รวมถึงกระบวนการที่จะได้มาซึ่งความรู้ นั้น ๆ ด้วยตนเอง หรือไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนที่ให้นิสิตนักศึกษาเป็นศูนย์กลางหรือผู้สอนเป็นศูนย์กลางก็ตามก็สามารถทำให้นิสิตนักศึกษาสามารถค้นหาความถนัดของตนเองได้เช่นกัน อาจจะด้วยวิธีการเรียนการสอนอย่างเดียวหรือหลาย ๆ วิธีรวมกัน การเรียนการสอนแบบความคิดสร้างสรรค์และวิธีการหาคำตอบผลที่จะได้รับจากการจัดการเรียนการสอนแบบนิสิตนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง และการคิดสร้างสรรค์ไปสู่เป้าหมาย แนวทางและวิธีการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ดังนี้

1. นิสิตนักศึกษาควรมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน การทดสอบมาจากการวัดระดับการมีส่วนร่วมและความมุ่งมั่นของนิสิตนักศึกษาและจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ กระบวนการสอนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนรู้เท่านั้น
2. กระบวนการเรียนรู้เกิดจากทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในประเด็นที่ทำการศึกษามีอิทธิพลต่อความคิดของนิสิตนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ความรู้ที่เกิดจากการลงมือกระทำมีความสำคัญไม่น้อยกว่าความคิดที่เป็นนามธรรม การผสมผสานและการประยุกต์ใช้จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวเพื่อสร้างความรู้ให้พร้อมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป จนพัฒนาเป็นวิธีการที่สร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา
3. ความรู้ เกิดจากวิธีการสอนที่ต้องใช้กระบวนการบูรณาการระหว่างความรู้ทั่วไปกับความรู้เฉพาะด้านมาเชื่อมโยงแบบสหวิทยา เสริมด้วยการทดสอบและประเมินผล
4. วิธีการหาความรู้ต่าง ๆ การศึกษาด้วยเพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งย่อมมีข้อจำกัด วิธีการที่ควรนำมาใช้ในรูปแบบที่เหมาะสม และวิธีการอื่น ๆ ของการเรียนรู้ เช่น การระดมความคิด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งความรู้อีกมากมาย ผู้สอนจะต้องให้นิสิตนักศึกษาออกไปค้นคว้าจากแหล่งอื่น ๆ ด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่มเพื่อช่วยกัน (Raja Roy Singh, 1991)

กระบวนการทัศน์ใหม่สำหรับการศึกษา ในศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่สังคมความรู้ (Knowledge Society) เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทัศน์ในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางสังคม เศรษฐกิจและสติปัญญา ยุคปัจจุบันต้องการทักษะการคิดในขั้นที่สูงขึ้นเพื่อให้นิสิตนักศึกษาพึ่งตนเองได้ตลอดชีวิต เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ในสังคมความรู้ คำว่า ความรู้ มีความหมายใหม่ จากความหมายเดิมที่หมายถึง สิ่งที่ได้รับมาแล้วถูกบรรจุเก็บไว้เปลี่ยนเป็นหมายถึง พลังที่จะก่อให้เกิดการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดเป็นจริงขึ้น ในการที่จะก่อให้เกิดความรู้ในความหมายใหม่นี้ จำเป็นต้องมีวิธีการคิดใหม่ ๆ รวมถึงการจัดการศึกษาหลักสูตร ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาในยุคสารสนเทศ (ทีศนา แชมมณี, 2553)

การเรียนรู้การสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project-Based Learning)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก คือ การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกตและกำหนดเรื่องที่น่าสนใจ วางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็นและลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดค้น และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด

สิ่งที่นิสิตนักศึกษาทุกคนต้องมี คือ ทักษะในศตวรรษที่ 21

ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C ได้แก่

1. 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น)

2. 7C ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) (ไพฑูริย์สินลาร์ตัน, 2557)

การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ นับเป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับนิสิตนักศึกษาเป็นสำคัญหากนิสิตนักศึกษาได้รับรู้บทบาทของตนเอง การเรียนการสอนก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีครูอาจารย์ทำหน้าที่สนับสนุนจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้นิสิตนักศึกษารู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล เพื่อทำให้ค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนที่เน้นองค์ความรู้ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวนิสิตนักศึกษา ซึ่งทำให้นิสิตนักศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตท่ามกลางการกระแสเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาการเรียนรู้อและการพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการจัดกระบวนการให้นิสิตนักศึกษาเข้าสู่มาตรฐานและได้รับการพัฒนาตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า นิสิตนักศึกษาทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือนิสิต

นักศึกษาที่มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอนมาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ นิสิตนักศึกษา กล่าวคือเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษา เกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล (ทิตสนา แชมมณี, 2553) การจัดกิจกรรมจึงต้องเป็นกิจกรรมที่ นิสิตนักศึกษาได้คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ สร้างสรรค์ศึกษา และค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นสาระ ความรู้ ด้วยตนเอง รักการอ่าน รักการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Education) และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ (Learn How to Learn) มากกว่าสอนตัวความรู้ การพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพนิสิตนักศึกษาจึงต้องจัดระเบียบและขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถานที่ ห้องเรียนและตัวนิสิตนักศึกษา
2. พัฒนาโดยการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อพัฒนานวัตกรรมในแต่ละบทเรียนโดยเน้นด้านความรู้และด้านกระบวนการ
3. พัฒนาจัดหาสื่อ เครื่องมือช่วยในการใช้สื่อการสอน ICT ช่วยในการจัดการเรียนรู้
4. สร้างและพัฒนานวัตกรรมและกิจกรรมที่หลากหลายให้นิสิตนักศึกษาได้รับองค์ความรู้และสนุกสนานกับการเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ
5. ปรับเปลี่ยนห้องเรียนให้มีบรรยากาศเป็นห้องเรียนแห่งการเรียนรู้
6. เชื่อมโยงห้องเรียนให้มียุคความรู้ในห้องและนอกห้องเรียนสู่องค์ความรู้ที่เป็นสากล โดยใช้สื่อที่จัดทำขึ้นเองและสื่อออนไลน์
7. มีการวัดผลประเมินผลเพื่อการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ตลอดจนสนับสนุนผู้ที่เรียนดี เก่ง ให้ได้ศึกษา และซ่อมเสริม นิสิตนักศึกษาที่อ่อนโดยใช้บทเรียนออนไลน์และบทเรียนสำเร็จรูปร่วมกับผู้ปกครอง
8. ประเมินผลทุกระยะ เพื่อให้ทราบสภาพจริง แก้ไขและวางแผนพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กล่าวได้ว่าการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา คือการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ สำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาทุกระดับพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามหุปัญญาที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาให้นิสิตนักศึกษามีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู อาจารย์ และการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษา เพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทย

ตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

จากปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดเจนท่ามกลางสถานการณ์ “COVID-19” คือ ด้านการศึกษา ที่หันมาใช้ระบบออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบมากขึ้น เช่น Ding Talk Tencent Google Hangout Meet Google Classroom เป็นต้น รวมทั้งยังมีแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการศึกษาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเทคโนโลยีสามารถเปลี่ยนบทบาทครูผู้สอน จากที่เคยเป็นผู้ชี้แนะ ไปสู่การเป็นผู้สนับสนุน และให้คำแนะนำแก่นิสิตนักศึกษา ช่วยให้การนำเสนอเนื้อหาการเรียนการสอนมีความน่าสนใจขึ้น และช่วยเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างความร่วมมือ ความคิดสร้างสรรค์ ออกจากกรอบของการเรียนรู้ที่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนสี่เหลี่ยมดังที่เคยเป็นมา ซึ่งในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนหรือผู้ใหญ่ควรปลูกฝังนิสิตนักศึกษาคือทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นเพื่อรับมือกับโลกอันพลิกผัน การสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 เน้น 3 องค์ประกอบ คือ Attitude (ทัศนคติ อุปนิสัย) นิสิตนักศึกษาต้องใฝ่หาความรู้ อดทน รับผิดชอบ กล้าทดลอง กล้าล้มเหลว กล้าผิดพลาด Skill (ทักษะ) ในเชิงวิพากษ์ สื่อสาร ทำงานเป็นทีม และ Knowledge (ความรู้) พื้นฐาน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน โดยทักษะเหล่านี้สามารถฝึกได้โดยการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้จากการเล่น เช่น เรียนรู้จากงานศิลปะ การทดลอง และกิจกรรมนอกเวลาต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาเป็นผู้ใหญ่ที่แข็งแกร่ง เอาตัวรอดได้แม้ต้องเผชิญกับยุคสมัยแห่งความเปลี่ยนแปลง เช่น ในวิกฤตโควิด-19 และในโลกปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในทุกมิติ สิ่งที่ได้ยืนกันอยู่เสมอในแวดวงการศึกษา ก็คือต้องมีการปฏิรูปแนวทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย โดยมองว่า รูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิมในช่วงศตวรรษที่ 20 นั้น เน้นย้ำแต่การเรียน และท่องจำเนื้อหาในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศึกษา ซึ่งไม่เพียงพออีกแล้วในโลกแห่งการดำรงชีวิต และการทำงานภายใต้ความท้าทายใหม่ที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญ จึงนับเป็นบทบาท และหน้าที่ของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร จะได้กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะมีความจำกัดในด้านใด ๆ ก็ตาม เพราะวิกฤตนี้เป็นการพลิกโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมมือกันพัฒนาความสนใจในการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาผ่านบทบาทของตัวเอง และผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ที่จะนำไปสู่ความน่าสนใจในการเรียนรู้ สิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดการศึกษาแบบ Home School ที่ผู้ปกครองอาจจะขาดความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพการศึกษาในระบบห้องเรียนในยุคโควิด-19 นี้ เข้ามามีบทบาทในการเลือกรูปแบบการเรียนการสอน แม้ไวรัสโควิด-19 ได้ปิดกั้นวิถีชีวิตแบบเดิม คือวิถีชีวิตแบบออฟไลน์ แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถปิดกั้นได้ก็คือ วิถีชีวิตแบบออนไลน์ ที่ข่าวสารข้อมูล หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) องค์ความรู้ต่าง ๆ ได้แพร่กระจายไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เป็นโอกาส และความท้าทายในการสร้างสรรค์สติปัญญา และการเรียนรู้ที่สำคัญ และเป็นการกระตุ้นเตือนให้นิสิตนักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ หรือตระหนักในความ เป็นนักเรียนด้วยหลักหัวใจนักปราชญ์นี้ จึงยังเป็นหลักแห่งการศึกษา และเรียนรู้ที่สำคัญ ไม่ว่าจะยุคสมัย

จะเปลี่ยนไปแค่ไหนก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาเพื่อนำไปสู่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แท้จริงแล้ว ก็เป็นการกลับไปสู่พื้นฐานการเรียนรู้ของมนุษย์ (Return to Basic) 3 ประการ คือ การอ่าน การเขียน และการคิด นั้นเอง

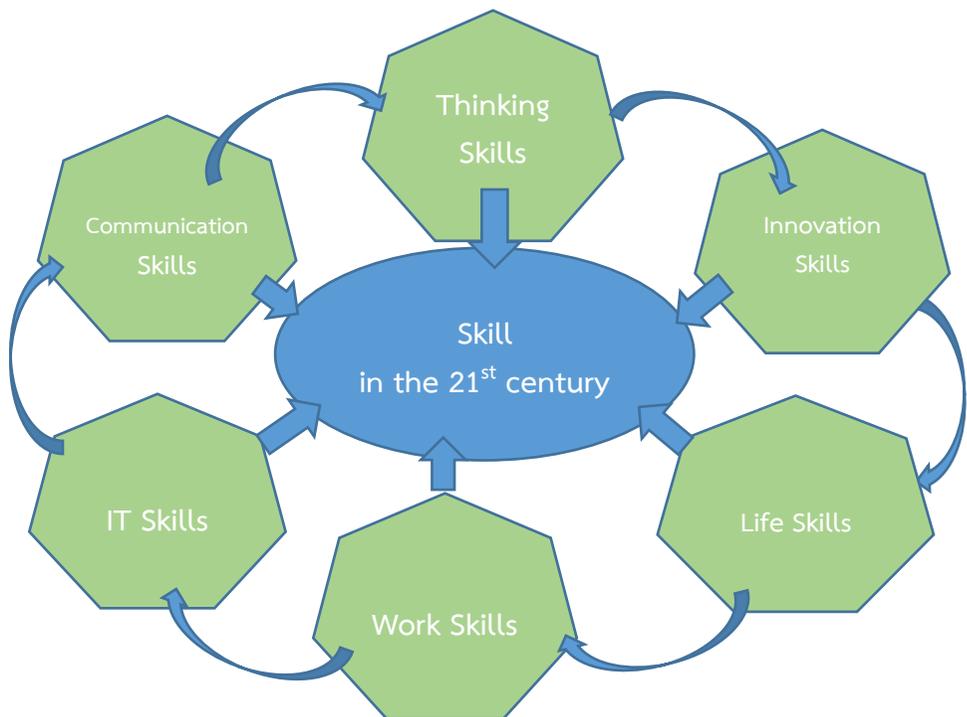
สรุปผล

ในยุคที่ไวรัสโควิด-19 ระบาด ตัวนิสิตนักศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ประกอบการ ให้อยู่ในสถานกักตัวที่บ้านไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาดังเดิมได้ ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ควรกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะมียกจำกัดในด้านใด ๆ ก็ตาม เพราะวิกฤตนี้จะเป็นการพลิกโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมมือกันพัฒนาความสนใจในการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาผ่านบทบาทของตนเอง และผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ที่จะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการศึกษาออนไลน์ที่มีความน่าสนใจ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) เป็นสังคมที่ทุกคนมีบทบาททางการศึกษา (All for Education) และเป็นการศึกษาเพื่อคนทุกคน (Education for All) และในท้ายที่สุดก็จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดไป (Lifelong Learning) ไวรัสโควิด-19 แม้จะสร้างวิกฤตให้แก่การศึกษาดังที่ได้กล่าวมา แต่ถ้าทุกภาคส่วนร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในการพลิกนิสิตนักศึกษาให้กลับไปสู่ความเป็นผู้ใฝ่รู้ได้ ก็อาจนับได้ว่าโควิด-19 ได้สร้างคุณค่าในการพลิกการศึกษาไทยได้ไม่น้อย

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับเปลี่ยน หรือมีการปฏิรูปการเรียนรู้ใหม่เพื่อสร้างนิสิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง “ทักษะ” ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะในการคิด ทักษะในการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ควบคู่กับ “เนื้อหา” ในสาระวิชาหลัก และความรู้อื่นที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านพลเมือง ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านหลักสูตรที่มีลักษณะบูรณาการ (Interdisciplinary Curriculum) เพราะสภาพของสังคมปัจจุบัน ที่เป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือยุคข่าวสารข้อมูล (Information Age) มีบทบาทเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดการแพร่หลายและกระจายไปของข่าวสารข้อมูลอย่างมากมาย ทำให้มีแหล่งข้อมูลมากมาย และมีเครื่องมือในการหาความรู้ที่สะดวก รวดเร็ว เทคโนโลยีสารสนเทศได้คืนความรู้ คืนข่าวสารข้อมูลสู่ทุก ๆ คน ทุก ๆ ที่ และทุก ๆ เวลา และวิกฤตไวรัสโควิด-19 ที่การศึกษาต้องผ่านระบบออนไลน์ ทำให้การศึกษามีลักษณะเป็นการศึกษานอกระบบมากยิ่งขึ้น มองในแง่นี้ จึงเหมือนกับว่า เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทแทนครูอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดวิชาการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่นิสิตนักศึกษาไปเรียบร้อยแล้ว

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ต้องพัฒนาสิ่งเหล่านี้ คือ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

Thinking Skills ทักษะในการคิดวิเคราะห์ให้รอบด้าน คิดวิเคราะห์เรื่องที่กำลังศึกษา ศึกษาให้แตกฉานในสาขาหรือรายวิชาที่กำลังศึกษาอยู่

Innovation Skills ทักษะในการจัดการกับนวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีทักษะในการสร้างและการใช้นวัตกรรม

Life Skills ทักษะในการดำรงชีวิต นิสิตนักศึกษาต้องมีทักษะในการดำรงชีวิต เช่นการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

Work Skills ทักษะในการทำงาน หากศึกษาจบแล้วคนเราต้องดำรงชีวิตด้วยการทำงาน ตั้งตั้ง จึงต้องมีทักษะในการทำงานเพื่อเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัว

IT Skills ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

Communication Skills ทักษะในการสื่อสาร ยุคโควิด-19 ปัจจุบันนี้ การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจและรู้เรื่องในเนื้อหาที่กำลังศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้สถานศึกษาในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ptnpeo.moe.go.th/ptn2019/edupdate/4950/>
- ชมรมสภาปฏิรูปการศึกษาไทย. (2559). *การปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21*. เข้าถึงได้จาก <http://drive.google.com/file/d/0B34N3ZztNOKkTk90M2MzSlQxOTA/edit>
- ทีศนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2555). สร้าง “ทักษะ” ให้ผู้เรียนพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. *School in focus*, 4(11), 6-7.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รัชดากร พลภักดี. (2563). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ COVID-19. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 11(1), 1-5.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. หาดใหญ่: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สยามรัฐออนไลน์. (2564). *ผลกระทบโควิดสู่ระบบการศึกษาไทยทรุดหนัก-รั้งท้ายในเอเชียตะวันออกเฉียง*. เข้าถึงได้จาก <https://siamrath.co.th/n/277833>
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน. (2559). *การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=367EirEijRc>
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. (2542). *การเรียนรู้ตลอดชีวิต*. กรุงเทพฯ: พรินต์โพร.
- Singh, R.R. (1991). Education for the Twenty-first Century: Asia-Pacific Perspectives. *Proceeding of Regional Symposium on Qualities Required of Education Today to Meet the Foreseeable Demands of the Twenty-first Century*. (pp. 79-83). Bangkok: Thailand.

